

Waarom dit boek?

Op verschillende momenten in mijn leven had ik graag willen weten dat ik niet de enige was met een broer met een handicap. En ik heb vaak met vragen rondgelopen over hoe andere brusjes omgaan met bepaalde situaties. Ik weet inmiddels dat andere brussen die behoefte en vragen ook hebben en hoop dat dit boek daarin voorziet.

Niet lang na het overlijden van mijn ouders zaten mijn broer Jalbert en ik in de trein. Hij zuchtte vaak en diep, en begon toen opeens aan alle medepassagiers die binnen gehoorafstand zaten te vertellen: 'Hoe is het mogelijk? Eerst mijn vader overleden, toen onze moeder en dit' – wijzend in mijn richting – 'is mijn zus.' Een jaar lang zou hij in elke treincoupé, in elke bus en op elk perron ons verhaal vertellen. Hij is blind en zag de meewarige blikken dus niet ... Ik wel.

Mijn broer ging al op zijn zesde jaar naar een instelling.

Vanaf dat moment brachten mijn ouders en ik elk weekend en elke zomervakantie door in ons huisje op vijftien minuten fietsen bij hem vandaan. Ik was jonger dan Jalbert, maar vond het vanzelfsprekend dat ik hem begeleidde en bij alles hielp: zijn bord leegmaken, zijn schoenen veteren, de tandem besturen ... Ik groeide op in twee werelden: Den Haag, waar we woonden en ik naar school ging, en de instelling, waar we in de weekends en vakanties hele dagen op bezoek waren.

Vanaf de middelbare school werd ons contact minder: ik hoefde van mijn ouders niet altijd meer mee naar het zomerhuisje, en Jalbert bleef liever in de instelling bij zijn eigen vrienden en activiteiten.

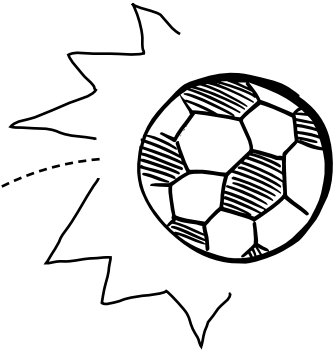
Veel brussen zijn meesters in zich verantwoordelijk voelen en begrip tonen.

Op basis van Moyson, T., 'En dan nu ... brussentijd'; *Oikonde Nieuws* (2004).

THEMA

1

Samen dingen doen

De meeste broers en zussen doen wel eens iets samen: een spel, zwemmen of uitgaan ... Dat geldt misschien niet voor jullie? In dit hoofdstuk lees je welke dingen jonge brussen ('De Skypers') samen kúnnen doen – misschien brengt het je op nieuwe ideeën! En de jongeren in De Ontbijt Club reageren op een heftige vraag.

DE SKYPERS*

OVER

SAMEN DINGEN DOEN

Het allerleukste aan het hebben van een broer of zus is misschien wel dat er iemand is met wie je dingen samen kunt doen. Dat kan van alles zijn: van knuffelen tot een spelletje spelen, van elkaar plagen tot helpen.

Britt (9) 'Bij mooi weer gaan we buiten touwtjespringen, anders zitten we vaak binnen te Wii'en.'

Lotte (9) 'Op school gingen Rick en wat vrienden laatst achter mij en mijn vriendinnetje Isa aan. Dat was wel grappig omdat Rick heel hard riep: "Ja! Pak ze! Pak ze!"'

Pien (11) 'Knuffelen doen we best wel vaak als ze op de grond ligt, of we gaan haar kietelen ... Dan lacht ze soms of gaat aan je haar trekken.'

Britt (9) 'Emma is gewoon onwijs vrolijk, en vaak lach ik dan met haar mee. Ik vind het ook leuk om haar aan het lachen te krijgen: dan ga ik heel veel grapjes maken, en dan lachen we vaak allebei.'

* WIE ZIJN DIT?

De kinderen die hier aan het woord zijn, stellen zich voor op bladzijde 16.

De Ontbijt Club

Via deze Facebookgroep reageerden negen brussen op onderstaande vraag. Op bladzijde 21 kun je lezen wie ze zijn.

Had je liever een 'normale' broer of zus gehad?

[Vind ik leuk](#) - [Reageren](#) - [Bericht niet meer volgen](#) - [Delen](#) - [Promoten](#)

Robin (20) Als ik over Alex heb verteld, krijg ik vaak de vraag: had je liever een niet-gehandicapte broer of zus gehad? Als ik het niet over de praktische kant heb (we weten allemaal dat een niet-gehandicapte broer of zus een stuk makkelijker zou zijn, haha! ;)), zeg ik altijd: 'Nee, uiteindelijk niet.'

Voor mij geldt, dat ik me altijd verantwoordelijk voor iedereen voel, ik altijd wil dat iedereen het naar z'n zin heeft (ook al gaat dat ten koste van mezelf). Ik weet dat ik niet de belangrijkste persoon ben, dat je soms een stapje opzij moet doen voor anderen, en dat als mensen je nodig hebben, je er voor ze moet zijn. Ik kan er ook slecht tegen als mensen boos op me zijn, en ik ben ook te onzeker. Of deze dingen aan het feit liggen dat Alex gehandicapt is, weet ik niet zeker, maar ik denk het wel.

Toch vind ik dat deze negatieve dingen niet opwegen tegen al het goede wat het me heeft gebracht. Als vriendinnen me beschrijven, zeggen ze dat ze me alles kunnen vertellen en me kunnen vertrouwen, dat ze zich op hun gemak voelen bij mij en dat ik goed kan luisteren. Deze dingen heb ik, denk ik, geleerd dankzij Alex. Het rekening houden met anderen en zorgen dat ze gelukkig zijn, zijn ook goede eigenschappen natuurlijk!

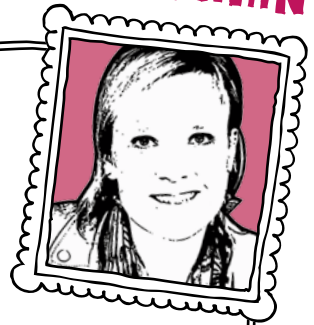
Alex is een schatje en ik zou niemand liever in mijn leven hebben dan Alex! Het is echt mijn alles, een van de weinige personen waar ik alles voor overheb, en voor wie ik alles zou doen!

13 uur geleden - [Vind ik leuk](#)

Stefanie (14) Dit vind ik best een moeilijke vraag, dat komt vooral doordat ik niet weet hoe Lex zou zijn als hij normaal zou zijn. Hij is supergezellig, probeert alles te doen van wat hij kan doen en is gewoon leuk! Als hij altijd in een rolstoel had gezeten en een hele zware handicap zou hebben gehad, waardoor hij niets zou kunnen, ook niet praten, en moeilijk zou bewegen, dan zou ik liever een normaal broertje hebben.

De zorgeloze student

'Heb je even?' vroeg mijn vader mij nog maar twee jaar geleden in de huiskamer. 'Ik moet het je echt voorleggen, nu mama er niet meer is. Als ik er straks niet meer ben, wil jij dan de uitstapjes met Jalbert overnemen, en zijn financiën?' Verbaasd beloofde ik: 'Ja, natuurlijk!' Nu lig ik op mijn bed in mijn studentenkamer en laat het afgelopen jaar passeren. Ik denk aan ...

... hoe mijn broer een week na de begrafenis van mijn vader per se met de trein wilde en toen in die treincoupé onverwacht luidkeels riep: 'God, o god, o god ... Eerst mijn moeder ... nu mijn vader ... In drie jaar overleden. En dat daar – is mijn zusje.' Ik voel nog de geschrokken blikken die dat opleverde. De pijn van het verlies was te vers, zijn gebrek aan emoties hard.

... hoe alles vervolgens 'nee' werd: met de kerk was hij 'klaar', met geen mogelijkheid kreeg ik hem nog op de tandem, en langlaufen op zand wilde hij ook niet meer als het niet met papa kon ... Naar zwemles ging hij nog wel, maar dan om een uur lang in het bubbelbad te liggen. Ook werd ik op een gegeven moment door zijn groepsleider gebeld: die was bezorgd over Jalberts gewichtstoename. Pas later kwamen we erachter dat Jalbert de snoepautomaat van de personeelsflat had 'ontdekt'.

Wanneer houdt het nou eens op? vraag ik me nu af. Dit heeft mijn vader er niet bij gezegd toen hij me vroeg om de zorg op me te nemen. Jalbert zal toch niet doordraaien? Opeens voel ik dat ik echt heel bang ben om mijn broer ook nog kwijt te raken. Misschien moet ik hem maar eens naar een psycholoog sturen? Een paar sessies, om zeker te weten dat er niets ergs met hem aan de hand is?

Mijn oog valt op de stapel post die ik nog moet uitzoeken voor mijn broer. Belastingen ... Als ik er langzaam naartoe loop, steekt een huisgenootje zijn hoofd om de deur en zegt: 'Ik ga me alvast verkleeden voor vanavond. Zie ik je zo?' 'Ja, is goed', antwoord ik, en ik pak nu vastberaden de eerste brief van de stapel. Eerst de zorg; daarna de zorgeloze student uithangen. Want dat had mijn vader voor mij gewild.

Anjet

'Zijn fantasie heeft mij gevormd'

'Ik was, en ben nog altijd, heel trots op Rimmert.'

Ik herinner me dat we door het dorp fietsten, Rimmert als de Hulk, ik als Superman

Levensverhaal

© Jerome de Lint

Barry Atsma (1972) speelt bij Toneelgroep Amsterdam en was te zien in vele tv-series en films. In 2005 schreef hij de solovoorstelling *Denne*, over 'hoe een enigszins vreemde jongen ondanks al zijn angsten en obsessies vecht tegen het beeld dat de buitenwereld van hem heeft'. De voorstelling is deels gebaseerd op zijn broer Rimmert, die het syndroom van Down heeft. Rimmert is vijf jaar ouder, zijn zus Laura drie jaar ouder dan Barry. Als kind woonde Barry in Engeland, Griekenland, Bleiswijk (Nederland) en Brazilië omdat zijn vader financieel directeur bij Unilever was.

Toen ze vroeger samen allerlei typetjes naspeelden, werd de acteur in Barry wakker gemaakt. En van Rimmert leerde hij ook kwetsbaar zijn. 'Zonder hem had ik het emotionele einde van *Komt een vrouw bij de dokter* nooit kunnen spelen.'

'Zoals zoveel mensen met een verstandelijke handicap heeft Rimmert aan de ene kant een beperking en aan de andere kant een overtalent. Zijn overtalent is in toneelstukjes spelen en personages neerzetten. Hij kan een weergaloze Eucalypta, en dan doet hij ook Paulus de Boskabouter en Oeroeboeroe erbij – dus drie verschillende personages waar hij moeiteloos tussen schakelt. Dat kun je menig acteur nog niet eens vragen!

Ooit heb ik thuis met kerst een James Bond-filmpje gemaakt. Mijn moeder speelde het slachtoffer van een slecht experiment, mijn vader was Mr. Q en mijn broer speelde de hoofdrol: James Bond. Dat was echt ontzétend geestig. Tussen de schuifdeuren is het heel leuk met mijn broer, maar je moet hem echt niet met dwang op het toneel zetten; daar vindt hij niks aan.'

GEVORMD DOOR ZIJN FANTASIE

'Als je mijn jeugd even kort door de bocht bekijkt, heeft die heel erg in het teken gestaan van twee dingen: mijn oudste broer, die het syndroom van Down heeft, en van het feit dat we om de drie jaar verhuisden. Van het verhuizen kreeg ik mensenkennis. Telkens weer had ik een nieuwe vriendenkring, sprak een nieuwe taal, ontdekte een nieuw land en een nieuwe cultuur. Ik raakte uitermate getraind in het inleven en indenken in anderen, en in het ervoor zorgen dat ik goed lag in de groep. Rimmert heeft mij gevormd door zijn fantasie, en ook mijn lol in toneelspelen komt bij hem vandaan. Ook ben ik mij er al vrij jong van bewust geweest dat een mensenleven anders in elkaar zit als je iets van een beperking hebt: dat de nuances anders liggen, terwijl je ook gewoon mens bent. Ook dat heeft heel erg met toneelspelen te maken.'

GLAMOURBROER

'Ik werd vooral aangetrokken door de "*glamourside of being a mongol*", denk ik. Rimmert trok graag de aandacht, en dat wilde ik ook. Het paste waarschijnlijk bij mijn karakter. Mijn zus is wat verantwoordelijker en heeft van Rimmert wat meer het zorgen meegekregen, dat doet zij veel voor mijn broer. Voor mijn broer is dat heerlijk, want hij wil al sinds hij klein is met haar trouwen.

'Als een feestje saai was, stapte Rimmert de dansvloer op voor een breakdance-show'

Ja, mongool, zo noem ik het altijd. Zo zegt Rimmert het zelf ook altijd: "Ik een mongooltje." Een woord is altijd privé beladen, iedereen heeft daarbij een eigen gevoel, maar voor mij klopt dit woord. Mijn broer is mongool, zo zie ik het. Zeker vroeger was Rimmert heel energiek en charmant. Volgens mij dacht iedereen altijd: zo, die zit lekker in zijn vel! Zoveel energie, zo luidruchtig! Ik herinner mij dat we door het dorp fietsten, verkleed als personages: Rimmert als de Hulk, ik als Superman. Ik was ook altijd heel trots op hem. En ik weet nog goed hoe hij alle meisjes handkusjes